

Ο "ΝΟΥΜΑΣ,"

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

Διευθυντής: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Συντάκτης: Ν. Α. ΠΟΡΙΩΤΗΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΙΠΠΟΚΡΑΤΗ, 'Αρ. 11, ΑΘΗΝΑ

Συντρομή χρονιάτικη: Γιά την Έλλάδα και γιά την Κρήτη δρ. 10. Γιά τὸ ἐξωτερικὸ φρ. χρ. 12 1/2.—Γιά τὶς ἐπαρχίες δεχόμαστε καὶ τριμηνες συντρομές (3 δρ. τὴν τριμηνία).—Κανένας δὲ γράφεται συντρομητὴς ἂν δὲ στέλνει μπροστά τὴ συντρομή του.

20 λεπτὰ τὸ φύλλο, 20.—Τὰ περασμένα φύλλα πουλιούνται στὸ γραφεῖο μας σὴν διπλὴ τιμῇ.

Βρίσκεται στὴν Ἀθήνα σ' ὅλα τὰ κιόσκια, καὶ στὶς ἐπαρχίες στὰ Πραχτορεῖα τῶν Ἐφημερίδων.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

ΠΑΤΡΙΩΤΙΚΟΙ ΘΥΜΟΙ — ΡΩΜΙΟΙ ΚΑΙ ΠΟΡΤΟΓΑΛΛΟΙ—Ο κ. ΚΑΛΟΤΥΧΟΣ—ΟΙ ΜΗΤΕΡΕΣ—ΟΙ ΤΡΑΜΒΑΓΕΡΗΔΕΣ.

ΜΕΡΕΣ καὶ μέρες συζητήθηκε, καὶ συζητιέται ἀκόμα, ἡ Πολωνία τοῦ κ. Δραγούμη. Οἱ πατριωτικοὶ κύκλοι ταραχτήκανε. Καὶ μὲ ὅλο τὸ δίκιο τους. Ἀκοῦς ἐκεῖ, νὰ μᾶς πεῖ πὼς θὰ καταστήσουμε σὰν τὴν Πολωνία! Μὴ χειρότερα! Ἐπρεπε «βοῇ καὶ βίᾳ» νὰ γκρεμιστεῖ ἀπὸ τὸ σεμνὸ βῆμα τῆς Βουλῆς μόλις τόλμησε νὰ ξεστομίσει τὴ φοβερὴ βρισιά.

Αὐτὰ ἔλεγε κάποιος δικηγόρος πατριώτης. Μὰ ἐμεῖς ποὺ δὲν εἴμαστε οὔτε δικηγόροι, οὔτε πατριώτες, λέμε κάτι ἄλλα. Λέμε πὼς πολὺ πατριωτικὰ μίλησε ὁ κ. Δραγούμης. Λέμε πὼς πολυκαλὰ ἔκαμε νὰ μᾶς θυμίσει τὴν Πολωνία. Καὶ λέμε ἀκόμα πὼς ἕνας λαὸς ποὺ δὲν ἀντέχει νάκουσει τὴν ἀλήθεια, ἕνας λαὸς ποὺ παίρνει τὸν πόνο γιὰ βρισιά καὶ τὴ συμβουλὴ γιὰ κατηγορία, δὲν εἶναι ἄξιος οὔτε τὴν τύχη τῆς Πολωνίας νάχει. Τοῦ χρειάζεται κάτι χειρότερο.

Ὁ Ἑλλ. λαὸς, φαίνεται, ξακολουθεῖ νὰ θέλει νὰν τονε θρέφουνε μὲ ψέματα καὶ μὲ Γκλαβισμούς. Εἶναι τὸ ἐθνικὸ του φαῖ αὐτὸ καὶ δὲν τοῦρχεται καλὰ νὰν τὰπαρηγηθεῖ.

ΣΑ νὰν τὸ πιναξήλωσαν οἱ φίλοι μας οἱ Πορτογάλλοι. Ἐπανάσταση μὲ αἵματα καὶ μὲ διωγμοὺς Βασιλιά καὶ μὲ τρομοκρατία, ποὺ ἀκούστηκε στὶς μέρες μας! Θέλανε νὰ κάμουν ἐπανάσταση οἱ βλογημένοι, καὶ τὴν κάμανε ἔτσι, στὰ κοινοτοῦ, χωρὶς νὰ συμβουλευτοῦνε καὶ τοὺς εἰδικούς. Καὶ εἰδικοί γιὰ ἐπανάσταση ἀποδείχθηκαν πιά ἐμεῖς. Καὶ μπορούσαμε ἀξιόλογα, ἂν μᾶς τὸ ζητούσανε, νὰν τοὺς στείλουμε τὸν κ. Ζορμπά μὲ δυὸ τρεῖς ἄλλους νὰν τοὺς διοργανώσουν τὴν ἐπανάσταση!

Νά, λοιπὸν καὶ μεῖς, ποὺ ὁλοένα ζητᾶμε ξένους διοργανωτὲς γιὰ τὸ στρατὸ μας καὶ γιὰ τὸ στόλο μας, τὰ κατέφεραμε νὰποχτήσουμε μιὰ εἰδικότητα καὶ νὰ πλουτίσουν

μὲ τὸ *ἐξαγωγικὸ* μας ἐμπόριο, στέλλοντας στὸ ἐξωτερικὸ κατ'ἀλλήλους ἄντρες νὰ διοργανώσουν ἐπανάστασεις.

ΠΑΡΑΝΟΜΗΣΕ φριχτὰ ὁ κ. Παναγιωτόπουλος μὲ τὰ διδαχτικὰ βιβλία. Καὶ τὸν καταγγέλλει ὁ κ. Δ. Καλότυχος γι' αὐτὴν τὴν παρανομία. Κάτι λάκκο ὅχει ἡ φράβα δίχως ἄλλο. Ἄς δοῦμε.

Ξεφυλλίζοντας περασμένους τόμους τοῦ «Νουμά» βρίσκουμε στὸν τόμο τοῦ 1905 (ἀριθ. 164, σελ. 7, στήλη 2) ποὺ κάποιος κύριος Δ. Καλότυχος, ἀνότερος ὑπάλληλος στὸ Ὑπουργεῖο τῆς Παιδείας «γράφει χιλιάδες γραμμὰς τὸ χρόνο στοὺς διάφορους δασκάλους συσταίνοντάς τους τὰ διδαχτικὰ βιβλία τοῦ Κ. Καλότυχου, ποῦναι πατέρας του καὶ δικαστικὸς κλητῆρας στὸν Πύργο, καὶ τοῦ Ἡλίου Καλότυχου, ποὺ εἶταν ἀδερφός του, σπετσέρης στὸ Κάιρο καὶ πεθαμένος ἀπὸ τὸ 1903. Τὰ βιβλία αὐτὰ τὰ διδαχτικὰ τοῦ δικαστικοῦ κλητῆρα καὶ τοῦ πεθαμένου σπετσέρη εἶχανε ἐγκριθεῖ εἰς τὸν τελευταῖον διαγωνισμόν τῶν διδακτικῶν βιβλίων».

Στὸν ἴδιον τόμο τοῦ 1905, στοὺς ἀριθμοὺς 166 καὶ 169 βρίσκουμε κι ἄλλα σχετικὰ μὲ τὴν καλοσυνείδητη αὐτὴ πράξη τοῦ κ. Δ. Καλότυχου καὶ ἔτσι ἐρχόμαστε στὸ συμπέρασμα πὼς κι ἀληθινὰ ἂν εἶναι ὅσα παρανομήματα φροτύνει ὁ κύριος αὐτὸς στὴ οἴχη τοῦ κ. Παναγιωτόπουλου, πάντα θάνα τιμώτερα καὶ ἐλαφρότερα ἀπὸ τὰ δικὰ του τὰ παρανομήματα.

ΑΠΟ ἓνα ἄρθρο—«Ἰδανικά» ὁ τίτλος του — ποὺ δημοσιεύει ἡ κ. Αὔρα Θεοδοροπούλου στὴν «Ἀκρόπολη» τῆς Δευτέρας, ξεσηκώνουμε δὴ ἕναν παράγραφο, γιατί σφρονοῦμε πέρα σὲ ὅσα γράφει ἡ κ. Θεοδοροπούλου γιὰ τὸ σπουδαιότατο κοινωνικὸ ζήτημα, ἂν ἔχοιμε δηλ. μετέφρες ἄξιες νὰ πλίσουν ἄξια Ρωμιόπουλα, ἢ ὄχι.

«... Ἐκτός ἀπὸ μερικὲς κοινωνικὲς ἀρετὲς, ἀπαράιτες γιὰ τὴν ἐπιτυχία του τὴν ἰλικὴ καὶ τὴν κοινωνικὴ, ποιά ἰδανικά σταλάζουν οἱ μάννες στὴν ψυχὴ τῶν παιδιῶν των; Ἐργασία, προκοπὴ, μελέτη, καὶ γιὰ νὰ ἐπιτύχουν εἰς τὴν ζωὴ, νὰ πλουτίσουν, νὰ ἐξημερώσουν. Ἀλλὰ τὰ μεγάλα ἰδανικά, τίς μεγάλες τίς θεωρεῖς, ποιά μίαναι τίς διδάσκει στὸ παιδί της; Τί θὰ τοῦ ὑποδείξῃ ὡς πρότυπον ὅταν τὸ ἰδῇ ἑτοιμὸν διὰ νὰ μπῇ καὶ αὐτὸ εἰς τὴν παλαίστραν; «Βλέπεις ἐκεῖνον ἐκεῖ τὸν τρυφερόν; τὸν ἔμπορο τὸν τάδε; ποῦ ἔφθασε μὲ τὴν ἰκανότητά του; Τὸ ἰδανικὸν ποὺ τοῦ προβάλλει γιὰ νὰ ἀκολουθήσῃ εἶναι ὁ arriviste ποὺ ἔφθασε στὸ ἀπάνω-ἀπάνω σκαλοπάτι τῆς κοινωνικῆς κλίμακος, ἀδιώκορον ἂν ἐτοιμοῦντο τὴ συνέλδησή του στὸ κάτω-κάτω, γιὰ νὰ μὴ τὸν βαρύνῃ. Ἀλλὰ ἐκεῖνος ποὺ ἐθυσίωσε θέσση κοινωνικὴν, ὑπόληψη, εὐημερίαν γιὰ ἓνα ἰδανικὸν ἰδικὸν του, ἐκεῖνος ποὺ ἐπέπαισεν, ἐδίψασεν, ἐκρίωσε τὴν χειμῶνα, ἀπεριφρονήθη ἀπὸ τοὺς τρανοὺς τῆς γῆς, μόνον καὶ μόνον γιὰ τὰ μάτια τῆς ψυχῆς του εἶταν καρφωμένα σ' ἓνα σημάδι ψηλά, πέρα, μακριά, ἐκεῖ ποὺ δὲν φθάνουν νὰ ἰδοῦν τῶν ἄλλων τὰ μάτια, ἐκεῖνος, γιὰ τίς μαννάδες εἶναι ἕνας τρελλός, ἕνας γελοῖος, ἕνας ἀνισόρροπος καὶ οἱ μαννάδες αὐτὲς φροντίζουν νὰ πείσουν καὶ τὸ παιδί τους γιὰ τὴν τρέλλα καὶ τὴν ἀνισορροπία καθενὸς ποὺ κνηγᾷ ἓνα δυσκολόφταστον ἰδα-

νικό. Ποιά μάννα λέγει τώρα στο παιδί της: «Μη φοβάσαι τὸν πόνο, μὴν τρομάξεις τὴ φτώχεια, μὴ σὲ παραλύει ἡ καταφρόνια τοῦ κόσμου. Νὰ φοβάσαι μονάχα τὴ φτώχεια τῆς ψυχῆς, ποὺ δὲν ξέρεи τίς μεγάλες φιλοδοξίες, ποὺ δὲ γυρεύει ματωμένα στεφάνια. Νὰ τρέμης τὴν καλοπέραση ποὺ ναρκώνει κάθε εὐγενέστερο πόθο. Νὰ τρομάξεις τὴν κολακεία τὴν ταπεινὴ καὶ νὰ γυρεύης τὴ δύναμη τὴν ἀληθινή, καὶ τὴν ἀξιοσύνη νὰ τὴ μεταχειρίζεσαι τὴ δύναμη αὐτὴ γιὰ νὰ δοξάσης μιὰ Μάννα, ποὺ ἀπὸ ἐμένα εἶναι πρὶν πολὺ μάννα σου, γιατί εἶναι ὁλονὸν μας μάννα. Δὲν πειράζει ἂν πονέσης, δὲν πειράζει ἂν ματώσης, φτάνει μόνον νὰ ζήσης μιὰ μεγαλύτερη, πλατύτερη, εὐγενικότερη ζωή.»

Τέτιες μαννάδες δὲν ἔχουμε, γιατί οὔτε τὸ Ρωμαϊκὸ σκολειό, οὔτε τὸ Ρωμαϊκὸ σπῆτι κατασκευάζει τέτιες μαννάδες. Κι ὅσο δὲν ἀποχτήσουμε τέτιες μαννάδες, δὲ θὰ ἀποχτήσουμε καὶ τὰ Ρωμιόπουλα ποὺ ὀνειρενόμεστε ἱκανὰ νὰ πλάσουνε μιὰ καινούρια πατρίδα. Κ' ἔτσι ἀναγκασόμεστε καὶ μεῖς νὰ ξαναποῦμε τὰ λόγια τῆς κ. Θεοδωροπούλου :

«—Τί μπορεί νὰ σᾶς κάνει ὁ Βενιζέλος ; Ἡ κοινωνικὴ ἐπανόσταση βρίσκεται στὰ χέρια τὰ δικὰ μας, ἐμῶς τῶν γυναικῶν. φτάνει νὰ θελήσουμε. Μὰ θὰ θελήσουμε ; Ἰδοὺ τὸ ζήτημα.»

★

Ὁ ταγματάρχης ποὺ χτύπησε προχτὲς στὴν Ὀμόνοια τὸν τραμβυγέρη καὶ οἱ ἄλλοι στυθοφοροὶ ποὺ τὸ πῆραν τώρα τελευταίον συνήθιο νὰ δέρνουν τοὺς τραμβυγέρηδες, ἔξιν ἀπὸ τὸ μεγάλο κακὸ ποὺ κάνουνε στὸ στράτευμα, κάνουν κ' ἓνα ἄλλο κακὸ, ἀκόμα μεγαλύτερο στὴν κοινωνία. Μὲ τὰ φροσῖματά τους αὐτὰ ἐξαγορεύουν τοὺς τραμβυγέρηδες καὶ τοὺς μεταμορφώνουνε σὲ θεοὶ ἀνήμερα, ἔτοιμα γιὰ ψῆλλον πῆδημα νὰ κατασπαράξουν κείνονε ποὺ θάποκότησει νὰν τοὺς κάνει καὶ τὴν παραμικρότερη, καὶ τὴ δικαιώτερη ἀκόμα, παρατήρηση.

Λίγο ἀκόμα νὰ ξυκολονθήσῃ αὐτὸ τὸ κακὸ καὶ θὰ δεῖτε ξαφνικὰ κανένα πρῶτὸ νάχουμε δεύτερο Γουδὶ ἀπὸ τοὺς τραμβυγέρηδες μὲ καινούρια ταρατὰ τραῦμα !

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΜΑΣ

ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ.—Ἡ «Ἀκρόπολη» (25 Σεπτ.) γράφει γιὰ τὰ κέρδη ποὺ βγάζουν οἱ Γερμανοὶ χωριάτες τοῦ Ὀμπεραμεργκάου, παρασταίνοντας τὰ «Πάθη τοῦ Χριστοῦ», καὶ ρωτᾷ : «Ἐὰν αἱ Ἀθηναί : ἦσαν εἰς ἄλλα χέρια, τί ἔπρεπε νὰ παίρνουν ἀπὸ τοὺς ξένους, ἀναγεννωμένων τῶν ἀρχαίων τελετῶν ; Ἀλλὰ τὸ Συντακτικόν, ἡ Γραμματικὴ καὶ ἡ βέργα τοῦ Μιστριώτου ἔκαμαν ὥστε νὰ φοφῆσῃ τὸ κακόμοιρο ἀρχαίον ἑλληνικὸν πνεῦμα.»

Κι αὐτὸ ἀπὸ τὸ «Πικ-Νικ τῆς Βουλῆς,» στὴν «Ἀκρόπολη» τῆς 26 Σεπτ.—«Λαμβάνει τὸν λόγον ὁ κ. Φιλάρετος καὶ ὁ κ. Γρανίτσας διαβάζει τὸν Νουμᾶν.»

Μὴν τύχη καὶ σαλέψουμε ἀπὸ τὰ πάτρια ! —λένε τὰ... «Πάτρια» (25 Σεπτ.), ἂν καὶ ἡ πολιτεία μας «πάσχει νόσον μακράν,—ἀπόδειξις τούτου εἶναι αὐτοὶ οὗτοι οἱ προστρέχοντες ἱατροὶ καὶ κομ-

πογιαννίται, — καὶ εἶναι ἠναγκασμένη ν' ἀκούῃ τὰ πικραδοξότατα τῶν πραγμάτων. Κατὰ τὴν γνώμην τοῦ ἐνὸς ἡ Ἑλληνικὴ πολιτεία θὰ ὀρθοποδήσῃ, ἂν μόνον ἡ γλῶσσα μεταβληθῇ ὥστε ἀντὶ τῆς παρούσης γραφομένης καὶ λαλουμένης ὕφ' ἡμῶν τῶν ἀστών νὰ διδάσκεται καὶ γράφεται ἡ τῶν ποιμένων καὶ λεμβούχων κατὰ τὸν ἄλλον τὰ πάντα θὰ βαδίσωσι τὴν εὐθείαν ὁδόν, ἂν ἀποκόψωμεν πᾶσαν σχέσιν ἡμῶν πρὸς τὸ μακρὸν καὶ ἐνδοξὸν ἡμῶν παρελθόν». Καὶ ἀκολουθεῖ ἐξάψαλμος στὸ ἴδιον προγονολατρικὸ καὶ πατροπαράδοτο ὕψος γιὰ ὅποιονε τόλμησε νὰ πῇ μιὰ γνώμη, ἄξια τοῦλάχιστο νὰ συζητηθῇ, γιὰ τὴν προκοπὴ τοῦ ἔθνους.

Καὶ γράφει στὸ «Χρόνο» (30 Σεπτ.) ὁ Γρανίτσας μαζί μὲ ἄλλα χαρακτηριστικὰ γιὰ τὸ Βενιζέλο, ποὺ, μαζί μὲ τὸ Γούναρη, δὲν ταραχτήκε φαίνεται : καθόλου ἀπὸ τὴν πολιτικὴ κρίση καὶ τὴ φασαρία τῆς :

«Τὸ ἀπόγευμα εἰς τοῦ Ζαχαράτου ὁ βουλευτὴς Κ. ἐκάλεσε τὸν συνομιλητὴν τοῦ κ. Βενιζέλου καὶ τὸν ἠρώτησεν

«— Σὲ εἶδα τὸ μεσημέρι μὲ τὸν Βενιζέλο... Πῶς τὰ βλέπει ; Τί λέει ; Θὰ σχηματίσῃ...

«— Δὲν λέει τίποτε... Δύο ὥρες μὲ κράτησε σήμερα καὶ δύο προχθές : μοῦ μίλησε γιὰ ἓνα βιβλίον γερμανικὸ ποὺ διαβάζει, «Ἡ Φαντασίᾳ ἐν τῷ Δικαίῳ», μοῦ μίλησε γιὰ τὸ γλωσσικὸ ζήτημα, μοῦ ζήτησε κάποια βιβλία καὶ περιοδικὰ...»

«ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ».—Ἐστὶ τιτοφοροῦνε οἱ «Καιροὶ» (28 Σεπτ.) τὰκόλουθα ποὺ γράφου-νε ὑπὲρ τοῦ κ. Μιστριώτη :

«Ὁ σεβαστὸς καθηγητὴς τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων κ. Μιστριώτης, ἐξέδοτο καὶ ἴον τεύχος τῶν λόγων καὶ τῶν δημοσιευμάτων του. Εἰς τὰ δημοσιεύματα ταῦτα διαλάμπει ὁ ἀγνότερος τῶν πατριωτισμῶν, τὸν ὅποιον ἐμφυσᾷ εἰς τὸν ἀναγνώστην, καὶ ὁ κάλλιστος ἀγὼν ὑπὲρ τῆς γλώσσης, ἥτις συνήνωσε σύμπαν τὸ Ἑλληνικόν. Ἐχει πολὺ δίκαιον, ἰσχυρίζόμενος, ὅτι ἂν ἐπιτραπῇ εἰς τοὺς μαλλιαροὺς νὰ γράφωσι δὴθεν δημοτικὴν, ἕκαστος αὐτῶν θὰ γράφῃ τὴν διάλεκτον τῆς Πατρίδος του, καὶ τότε θὰ ἔχωμεν διάσπασιν ἐριστικὴν τῶν Ἑλληνικῶν χωρῶν. Ἀρκεῖ ἡ ἀνάγνωσις τῆς Βαβυλωνίας καὶ τῶν Κορακιστικῶν τοῦ μακαρίτου Νερουλοῦ διὰ νὰ ἐννοήσῃ πᾶς ποὺ ἀγούσι τὰ νέα δόγματα τῶν μαλλιαρῶν. Ἀγούσι πράγματι εἰς τὴν προδοσίαν καὶ τὸν ἐθνικὸν δλεθρον.»

Κάνουν οἱ «Καιροὶ» πῶς ξεχνοῦνε πῶς κ' ἡ «Βαβυλωνία» τοῦ Βυζάντιου καὶ τὰ «Κορακιστικά» ἴσα ἴσα τὴν Καθαρεύουσα καὶ τοὺς λογιώτατους σὺν τοὺς «Καιροῦς» καὶ τὸν κ. Μιστριώτη, σκοπὸ εἶχανε νὰ σατυρίσουνε.

ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ.—Τώρα ποὺ ἀρχίζουνε πάλι τὰ σκολειά, ἡ «Ἀλήθεια» (17 Σεπτ.) ζητάζει τί καρποὺς φέρανε αὐτά, καὶ εἰδικώτερα τὰ Κυπριώτικα, καὶ βρίσκει πῶς «ἡ ἑλληνικὴ ἐκπαίδευσις ἐχρεωκόπησε τελείως καὶ τὸ ἀποτέλεσμα ἡ ἡ ἀπόδειξις μᾶλλον τοῦ γεγονότος αὐτοῦ εἶνε ὅτι δὲν προοδεύομεν,

ἔσον ἔπρεπεν, ὡς φυλὴ καὶ ὡς ἔθνος . . . Ἄλλ' ἂν τὸ Ἑλληνικὸν ἐν γένει Σχολεῖον, στηριχθὲν ἐπὶ βάσεως πλημμελοῦς καὶ μεταχειρισθὲν ὡς μέσον διδασκαλίας, **ἔνα ὄργανον νεκρὸν καὶ ἀφύσικον ὡς εἶνε ἡ λεγομένη καθαρεύουσα**, ἀπέτυχε τοῦ προσρισμοῦ του, εὐκόλα φαντάζεται κανεὶς τί ἔπαθε τὸ Κυπριώτικον, τὸ ὁποῖον εὗρεται ἀρκετὰς βαθμίδας κάτω τοῦ ἐπιπέδου τῶν λοιπῶν Ἑλλήν. Σχολείων!» Καὶ γράφοντας γιὰ «τὴν ἀνεπάρκειαν τοῦ προσωπικοῦ καὶ τὸ σχολαστικώτατον τῆς μεθόδου» ποὺ βασιλεύουνε στὰ σχολεῖα τῆς Κύπρου, παρακινεῖ τὸ νέο της Ἐπόπτη τῆς Ἑλλ. Παιδείας «νὰ ἐγ καίνισῃ τὴν ἐν τῇ νήσῳ δρασίν του διὰ γενναιοτάτων μεταρρυθμίσεων εἰς τὸ πληθωρικὸν καὶ ὑπεράγαν διδασκαλικὸν πρόγραμμα καὶ δι' ἐμφυσώσεως κάποιου νέου πνεύματος καὶ κάποιας καινούριας ζωῆς εἰς τὸν ἄψυχον καὶ νεκρὸν τρόπον διδασκαλίας ποὺ ἔχουν δυστυχῶς πολλοὶ τῶν δημοδιδασκάλων.

«Ἄλλὰ μήπως πταῖουν καὶ αὐτοὶ οἱ κακόμοιροι εἰς τοῦτο; «Κουκκιά ἔφαγαν, καὶ κουκκιά μαρτυρᾶνε» κατὰ τὴν παροιμίαν. Ὅπως ἐδιδάχθησαν, ἔτσι καὶ διδάσκουν. Τὰ κυπριακὰ Γυμνάσια καὶ τὰ Παγκύπρια Διδασκαλεῖα εἰργάσθησαν ἐν τούτῳ εὐσυνειδητότατα καὶ οἱ τρύφιμοι τῶν διδασκαλῶν διακρίνονται ἀμέσως ἀπὸ τοὺς ἄλλους συναδέλφους τῶν ἀπὸ τὸν τρόπον τῆς διδασκαλίας καὶ κυρίως ἀπὸ τὸ ὄψος! Τὸ δυστύχημα ὅμως εἶνε ὅτι ὁ νόμος τῆς βελτιώσεως τοῦ εἶδους ἀντιστρέφεται ἀκριβῶς ἐπὶ τοῦ προκειμένου, διότι οἱ ἐν Κύπρῳ σπουδάζαντες Διδασκαλισταί, οἱ ἀπόφοιτοι αὐτοὶ τοῦ «τῆλαυγοῦς Κυπριακοῦ Φάρου» κτλ. εἶνε οὐχὶ σπανίως καὶ οἱ περισσότερον **δασκαλοὶ** μὲ σχολαστικισμὸν καὶ γλωσσικὰς ἐκφράσεις, ποὺ θὰ ἔκαμναν ν' ἀηδιάσῃ τὴν καθαρεύουσαν καὶ . . . αὐτὸν τὸν Μιστριώτην!»

ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ. — Σὲ μιὰ τῆς ἀνταπόκριση ἀπὸ τὴν Πόλιν γιὰ τὸ διώξιμο τῶν Ἑλλήνων ὑπηκόων, ἡ «Ἀστραπὴ» τῶν Ἀθηνῶν (28 Σεπτ.) γράφει πῶς οἱ Τούρκοι φυλακώσανε στὴ Δημόσια Ἀσφάλεια μαζί μὲ τοὺς ἄλλους καὶ δυὸ καταστηματαρχεὶς στὸ Φανάρι, τὸν κ. Ἀλ. Γιαννιδὲ καὶ τὸν κ. Ἀλ. Γρηγοριάδην, γιὰ τὴν πιάσαν, λένε, μὲ ἐνοχοποιητικὰ ἔγγραφα. «Πληροφόροῦμεθα, γράφει ὁ ἀνταποκριτής, ὅτι τὰ δηθεν ἐνοχοποιητικὰ ἔγγραφα εἶναι φυλλάδια τοῦ ἐν Ἀθήναις περιοδικοῦ «Νουμάς», ὅστις, ὡς γνωστὸν, γράφεται εἰς τὴν δημοτικὴν. Τὰ φυλλάδια ὁ Α. Γιαννιδὲς διένεμεν εἰς τοὺς ἐκ τῶν μαθητῶν τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς συνδρομητάς».

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

— Ἀπὸ τὸ παραπάνου φύλλο (ἀριθ. 409) θάρχησουμε τὴν «Τάσιν» — τὸ καινούριο δῆγμα τοῦ συνεργάτη μας Κ. Χατζόπουλου.

— Σὲ δεκαπέντε εἰκοσι μέρες θάναί ἔτοιμο τὸ καινούριο βιβλίον τοῦ Κωστή Παλαμά μὲ τὸ μεγάλο ἐπικὸ ποίημα «Ἡ φλογέρα τοῦ βασιλιᾶ».

— Σ' ὅλες τίς φιλολογικὰς, θεατρικὰς, κοινωνικοπο-

λιτικὰς, κοσμοπολιτικὰς καὶ ἀεροκοπανιστικὰς συζητήσεις ποὺ ἀνοίγουνται τώρα τώρα στὶς Ἀθηναϊκὰς ψημερίδες, πάντα θὰ ξεφυτρῶσει στὴ μέση μὲ τὴ γνωμολογία του καὶ μὲ τὸ ἀρθράκι του κ. Σπανδωνέος τῆς «Ἐστίας».

— Κι ὅσο κι ἂν εἶναι «Νέος», πάντα ἡ γνώμη του ἔχει κάποια σοβαροσύνη Σπανδωνέρινη.

— Μαθαίνουμε πῶς ὁ ὠραιόπορος κ. Νέης γυρίζει χῶρες καὶ χωριά τοῦ Μωριά μὲ τὸ ὠραιοπλάνο του (τὴ μούσα του δηλ.), μαζήνοντας Μωραϊτικὰς καλλονές.

— Ἄν τὰ ταξίδια αὐτὰ γινόντουσαν τὴν ἀνοιξή, ποὺ οἱ σταφιδάδες τοῦ Μωριά τρέμουν τὸν περονέσπορο, θὰ θὰ τὴν καλοπερνοῦσε ὁ φίλτατος ποιητής.

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

ΤΟΝΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ

Φύλε «Νουμά»,

Τί ἤθελες προχτὲς νὰ μοῦ τυπώσης τίς ἀντιλογίες μου στὸν Κριτικὸ σου; Πῆρα θάρρος, κ' ἔχω τώρα κι ἄλλες, ἄλλου εἶδους. Γιὰ τὸ σύστημα τοῦ τονισμοῦ ποὺ ἐφαρμόζει ὁ Πάλλης στὸν «Ἐμπορο τῆς Βενετίας». Τὸ ξετάζω σὰν ἀπλὸς ἀναγνώστης, καὶ δὲν τὸ βρίσκω οὔτε πολὺ ὁμορφο, οὔτε πολὺ πραχτικό. Ὁμορφο θαρρῶ δὲν εἶναι, γιὰτί κτείνες οἱ ὀξεῖες πρὶν ἀπὸ τὰ κεφαλαῖα (Ὅχι, Ἐλα, Ἄλλα) φαίνονται στὸ ἀσυνήθιστο μάτι σὰν τυπογραφικὰ λάθη, ἀντὶς γιὰ φίλες. Θὰ μοῦ πῆς ἀπὸ διορθῶνεται, ἂν προστεθοῦνε στὴν ἀπλοποιημένη τυπογραφικὴ κᾶσα ἑπτὰ τονισμένα κεφαλαῖα φωνήεντα, ἔπως ἔχουνε δὲ πολλὰ μας βιβλία τυπωμένα στὸ ἐξωτερικό. Κ' ἔτσι, ἅμα γίνῃ παραγγελιὰ γιὰ καινούρια τυπογραφικὰ ψηφιά, μπορεῖ νὰ κανονιστῇ καὶ γιὰ τὰ πεζὰ γράμματα τὸ σκῆμα τοῦ τόνου: νὰ μὴν εἶναι οὔτε σὰν ὀξεῖα, οὔτε σὰ βρεῖα, οὔτε σὰν περισιπωμένη, παρὰ κατὰ πρὶν μικρὰ, σὰν τρίγωνη κουκκίδα λόγου χάριν, κι ὅχι σὰν τώρα ποὺ ἔχει: ἡ ὀξεῖα μας ὄψος ὅσο καὶ τὸ γράμμα ποὺ σημαδεύει. Ἔτσι θὰ ἔχουμε, ἀπὸ τυπογραφικὴ ἐποψὴ καὶ πιώτερη ὁμορφιὰ καὶ πιώτερη εὐκολία.

Δὲν θάχουμε ὅμως, νομίζω, τὴν εὐκολίαν καὶ γιὰ τὸν ἀναγνώστη μὲ τὸ σύστημα τοῦ Πάλλης, ποὺ βάζει τόνο στὴν παραλήγουσα καὶ προπαραλήγουσα, καὶ σ' ἀφήνει νὰ καταλάβῃς πῶς λέξη ποὺ δὲν ἔχει τόνο πρέπει νὰ τὴν τονίσῃς στὴ λήγουσα. Μὰ τὴν ἀλήθεια, εὐκολώτερα διαβάζω κείμενα τυπωμένα μὲ κεφαλαῖα, δέχως καθόλου τόνους. Δουλεύει τὸ μυαλό μου, καὶ βρίσκω ποὺ πρέπει νὰ τονίσω. Ἄμα ὅμως μοῦ βάλουνε μιὰ φορὰ τὸν τυφλοσύρτη, τὸ μυαλό μου ἀπαιτεῖ νὰ τονεῖ βρίσκῃ τὸ μάτι μου παντοῦ πρὶν νὰ τονίσω, γιὰτί ἄλλιῶς σκοντάφτει τὸ μάτι μου καὶ μπερδεύεται τὸ στόμα μου. Καὶ σ'

αὐτὸ ἀκόμα ὁ νόμος τῆς μηχανικῆς ἀδράνειας κυριαρχεῖ.

Γι' αὐτὸ δὲν τὸ βρῖσκω καὶ τόσο πραχτικὸ τὸ σύστημα. Νομίζω πὼς ἢ πρέπει νὰ λείψουνε δλό-τελα οἱ τόνοι καὶ νὰ δουλεύῃ τὸ μυαλὸ τοῦ ἀναγνώστη, ἢ ἅμα μπῆ σ' ἐνέργεια τὸ μηχανικὸ μέσο, νὰ ἐνεργῇ παντοῦ, γιὰ νὰ εἶναι εὐκολώτερο καὶ πραχτικώτερο. Ἀλλιῶς μοιάζει σὰ νὰ περπατῇς σὲ πλακοστρωμένο πεζοδρόμι, πού τότε κάθε δυὸ βήματα, τότε κάθε τρία, τότε βῆμα παρὰ βῆμα βρῖσκεις καὶ μιὰ πλάκα νὰ λείπη. Κάλιο τότε νὰ περπατῇς στὴ χιοματένια ἰσιὰδα τῆς δημοσιᾶς.

Καὶ μὴ μοῦ πῆς πὼς θὰ συνηθίσῃ τὸ μάτι, καὶ θὰ τὸ μάθῃ τὸ παιδί στὸ σχολεῖο, πὼς ἡ λέξη πού δὲν ἔχει σημάδι ἀπάνω τονίζεται πάντα στὴ λήγουσα. Κι ἂν τὸ μάθῃ τὸ παιδί, θὰ μάθῃ κάτι ἀφύσικο. Γιατί στὴ γλώσσα μας, πού κάθε λέξη (ἔξω ἀπὸ τῆς τῶνα μόρια) ἔχει τὸν τόνο τῆς, πού «τραγουδάμε σὰ μιλάμε», ὅπως ἀκουσθῇ κάποιον ξένο πολὺ σωστὰ νὰ μᾶς χαρραχτηρίξῃ, πού ἔχουμε φυσικὴ τὴν ἐγκλίση, πού ἀνεβάζουμε τὸν τόνο καὶ σὲ πολλὰς λέξεις παρμένες ἀπ' τὴν Ἀρχαία (λ. χ. *στὰ εἰς-ινὸς ἐπι(θηα)*), νομίζω πὼς φυσικώτερος εἶναι ὁ τονισμὸς στὴν παραλήγουσα καὶ τὴν προπαραλήγουσα. Τρῶμε καὶ φωνήεντα γιὰ νὰ διατηρήσουμε ψηλὰ τὸν τόνο (φέρτε μου λέμε, κι ὅχι φερετέ μου). Καὶ ἔτι εἶναι φυσικὸ νὰ τονίζεται μοναχό του, λιγώτερο νομίζω χρειάζεται τὸ ἰδιαιτέρου σημάδεμα. Ἔχουμε, ὑποθέτω—κ' ἐδῶ ἔπρεπε νὰκουστῇ κ' ἡ γνώμη κάποιου ἀπ' τοὺς διαδοσμένους μουσικούς μας, — οἱ λέξεις, καθὼς γράφονται καὶ τυπώνονται, πολλὴ συγγένεια μὲ τὸ μουσικὸ μέτρο (*mesure*) στὸ πεντάγραμμο,—γιὰ τὸ μάτι, ἐννοεῖται. Καὶ καθὼς στὸ μουσικὸ μέτρο, ἔτι χρόνος κι ἂν εἶναι, πάντα ἡ πρώτη νότα χτυπιέται (τονίζεται) ἀπ' τὸν ὄργανοπαίχτη ἢ τραγουδιστή, ἔτσι καὶ στὴ γραμμένη ἢ τυπωμένη λέξη τὸ στόμα τοῦ ἀναγνώστη ἀθελα πᾶει νὰ τονίσῃ μιὰ ἀπὸ τίς πρώτες συλλαβές, ἅμα δὲν εἶναι: σηματοδεδειμένος ὁ τόνος. Τοῦλάχιστον ἐγὼ αὐτὸ ἔπαθα διαδίδοντας τὸν «Ἐμπορὸ τῆς Βενετίας». Καὶ βλέπω τώρα πὼς γι' αὐτὸ ἴσως κ' οἱ Ἰταλοί, πού ἔχουνε στὴ λαλιά τους τονισμὸ σκεδὸν ἀππεράλλαχτο μὲ τὸ δικόνε μας, κρατήσανε τὸ σημεῖο τοῦ τόνου γιὰ τὴ λήγουσα μόνο καὶ γιὰ τίς λέξεις πού, διπλοτονούμενες ἢ ὅχι, γράφονται τὸ ἴδιο κ' ἔχουνε διπλὴ σημασία. Ἄν ἀκολουθοῦσαμε τώρα τοὺς Ἰταλούς, θὰ κερδίζαμε καὶ γιὰ τὸ μέλλο ἓνα βῆμα πρὸς τὴ γραφὴ μὲ τὸ λατινικὸ ἀρφάδητο πού πᾶει νὰ γίνῃ παγκόσμιον, καὶ γιὰ τὸ παρὸ θὰ τὰ μπερδεύαμε λιγώτερο στὰ ἐγκλινόμενα. (Λ. χ. «για σας καὶ φεύγω» εἶναι «για σᾶς καὶ φεύγω» ἢ «για σας καὶ

φεύγω».)

Καὶ τώρα πού μιῶ γιὰ τονισμὸ, θυμήθηκα καὶ νομίζω πὼς ξεχωρίζω τὸ λόγο γιὰτὶ στὴν ποίησή μας ὁ τροχαῖος κι ὁ δάχτυλος (παροξύτονος καὶ προπαροξύτονος) εἶναι πιώτερο ἀλύγιστοι καὶ δέχονται πολὺ λιγώτερες τονικὰς ἐξαίρεσεις ἀπὸ τοὺς ὀξύτονους ἔκμῃο καὶ ἀνάπαιστο . . .

Ἀπ' ὅλη τὴ μωρολογία τούτῃ βγάξω τὸ συμπέρασμα μου πὼς τὸ σύστημα τοῦ τονισμοῦ, ὅπως τὸ δοκιμάζει ὁ Πάλλης, εἶναι βολικὸ γιὰ τοὺς Γάλλους πού μαθαίνουνε τὰ νεοελληνικά· πὼς τὸ ἰταλικὸ σύστημα, μὲ τὸ σημάδι τοῦ τόνου στὴ λήγουσα, θὰ εἴτανε ἴσως φυσικώτερον γιὰ τοὺς Ρωμούς· καὶ πὼς βέβαια βολικώτερον κ' εὐκολώτερον γιὰ ὅλους, γιὰτὶ ἐντελῶς μηχανικόν, θὰ εἴτανε νὰ μπαίνῃ τὸ σημάδι τοῦ τόνου στὴν τονούμενη συλλαβὴ τῆς λέξης, ὅποια κι ἂν εἶναι.

Μπορεῖ νὰχῶ καὶ ἄδικο. Σοῦ γράφω τὴν γνώμη μου, σὰν ἀπλὸς ἀναγνώστης πού θέλει τὴν εὐκολία του στὸ διάδασμα, κι ὅς κρίνουν οἱ ἀρμόδιοι ἂν ἔχῃ καμιά βάση.

Ἀθήνη, 28. 9. 1910.

Κ. ΚΑΛΑΙΚΡΑΤΗΣ

ΑΘΗΝΙΩΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

(Σ' ἓνα φίλον, στὰ ξένα)

Ἀθήνη, 30 τοῦ Σεπτεμβρίου.

Ἐνα μῆνα σωστὸ ἔφαγε ἡ Διπλὴ μας Βουλὴ ὡς πού νὰ τελειώσῃ—μὲ ἀτέλειωτὴ λογοκρισίῃ—τὴν «ἐξέλεγχῃ τῶν ἐκλογῶν καὶ τὸν καταρτισμὸ τῆς σὲ σώμα», γιὰ νὰ μεταχειριστῶν κ' ἐγὼ τὴν κοινοβουλευτικὴν ἔκφραση. Ἡ προσυνηνέστη γιὰ τοὺς ὑποψήφους Πρόεδρος εἶχε καταστήσει ἀγωνία. Ἐδῶκε τέλος ὁ Θεός, κ' ἔγινε ἡ ἐκλογὴ· βγήκε Πρόεδρος στὴν Ἐθνοσυνέλευσιν ὁ κ. Κ. Ἐσλιν, βουλευτὴς ἀπὸ τὴν Ἀττικοβοιωτία, μ' 175 ψήφους μέσα στοὺς 331 πού ψηφοφορήσανε. Καὶ γένηκε, μετὰ τρίμερο χάσομερι, καὶ τοῦ Προεδρείου ἡ ἐκλογὴ καὶ τῶν ἐπιτροπῶν. Στὸ ἀναμεταξύ προεξοφλοῦσανε οἱ δημοσιογράφοι τὴν πολιτικὴν κρίση, πού ἄρχισε ἀπὸ χθές. Παρατήρηθη κανονικὰ το ὑπουργεῖο Δραγούμη, κ' ἐνῷ ὅλος ὁ κόσμος τὸ εἶχε σίγουρον πὼς τὰ ἐνωμένα ὡς τώρα κόμματα θὰ συμφωνοῦσανε καὶ πάλε γιὰ νὰ στεριώσῃ νέο ὑπουργεῖο μὲ τὸ Βενιζέλο ἐπὶ κεφαλῆς, ἄξαφνα ὁ Πάλλης μῆνυσε τοῦ Θεοτόκη πὼς ἂν τυχὸν τοῦτος ὑποδείξῃ καὶ ὑποστηρίξῃ τὸ Βενιζέλο, θὰ κηρυχτῇ, ὁ Πάλλης, *συνταχτικὸς καὶ—μὴν τὰ ρωτᾷς. Μὴν τὰ ρωτᾷς, γιὰτὶ μιὰ συνέντευξιν τοῦ Πάλλης στὸν «Πρωῖνὸ Ταχυδρόμον» τῆς Λόντρας, πὼς τάχα πίσω ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν τοῦ Δραγούμη ζῇ καὶ ἐνεργεῖ ὁ Στρατιωτικὸς Σύνδεσμος, ἔκανε τὰ χρεώγραφα μας καὶ πήρανε τὸν κατήφορον στὰ ξένα χρηματιστήρια.* Θέλει λοιπὸν ὁ Πάλλης κυβέρνησιν μὲ Πρόεδρον